

UOT 338

DOI 10.30546/JIECM.2025.2.2035

XARİCİ DİLLƏRİN TƏDRİSİNDƏ İNNOVATİV YANAŞMALAR VƏ TURİZM SEKTORU İLƏ İNTEQRASIYA PROBLEMLƏRİ¹Yusif Əbulfət Oğlu Hübətov, ²Tural Tahir Oğlu Ələkbərov, ³Arzu Tahir Qızı Babayeva¹Azərbaycan Texnologiya Universiteti³Gəncə Dövlət Universiteti¹Humbetov-1964@mail.ru ²turalekbarov@gmail.com ³arzu.babayeva@gdu.edu.az

***Xülasə.** Məqalədə xarici dillərin, xüsusilə ingilis dilinin tədrisində innovativ yanaşmaların və bu prosesin turizm sektoru ilə inteqrasiyasının rolu və əhəmiyyəti araşdırılmışdır. Tədqiqat göstərir ki, ənənəvi, qrammatika və tərcümə yönümlü tədris üsulları tələbələrdə praktik ünsiyyət və peşəkar bacarıqların formalaşması üçün kifayət qədər səmərəli deyil. Müəllif qeyd edir ki, CLIL (Content and Language Integrated Learning) və ESP (English for Specific Purposes) kimi müasir pedaqoji metodologiyaların tətbiqi dil öyrənməni sahəyaxas məzmunla birləşdirməklə tədrisin keyfiyyətini artırır və tələbələrin peşəkar hazırlığını gücləndirir.*

Məqalədə həmçinin müəllimlərin innovativ metodlara hazırlığı, texnoloji infrastrukturun təkmilləşdirilməsi və praktiki yönümlü təlim mühitlərinin yaradılmasının vacibliyi vurğulanır. Nəticə olaraq, xarici dil tədrisinin turizm sektoru ilə inteqrasiyası Azərbaycan təhsil sisteminin modernləşməsinə, tələbələrin beynəlxalq əmək bazarına daha yaxşı adaptasiyasına və rəqabətqabiliyyətli kadrların hazırlanmasına mühüm töhfə verir.

***Açar sözlər:** xarici dil tədrisi, innovativ metodlar, CLIL, ESP, turizm sektoru, inteqrasiya, təhsil innovasiyası.*

Giriş Qloballaşma dövründə xarici dillərin tədrisi yalnız dil biliklərinin öyrədilməsi ilə məhdudlaşmır, eyni zamanda əmək bazarının tələblərinə cavab verən praktik bacarıqların formalaşdırılmasını da tələb edir. Müasir dünyada turizm sənayesinin sürətli inkişafı və beynəlxalq əməkdaşlığın genişlənməsi, xüsusilə ingilis dilinin peşəkar səviyyədə mənimsənilməsini zəruri edir. Lakin bir çox hallarda ali təhsil müəssisələrində xarici dillərin tədrisi əsasən nəzəri biliklər, qrammatika və tərcümə yönümlü yanaşmalarla məhdudlaşır ki, bu da tələbələrin real kommunikativ situasiyalarda dili effektiv şəkildə istifadə etməsini çətinləşdirir. Bu vəziyyət göstərir ki, dil öyrənmənin yalnız nəzəri deyil, həm də praktik və sahəyaxas məzmunla inteqrasiyası vacibdir. Xüsusilə turizm sektoru ilə əlaqələndirilmiş dil tədrisi tələbələrə peşəkar ünsiyyət bacarıqları, müvafiq terminologiya və real situasiyalar əsasında öyrənmə imkanları yaradır. CLIL (Content and Language Integrated Learning) və ESP (English for Specific Purposes) kimi müasir pedaqoji yanaşmaların tətbiqi bu baxımdan mühüm əhəmiyyət daşıyır. Beləliklə, bu məqalənin məqsədi xarici dillərin, xüsusilə ingilis dilinin tədrisində innovativ yanaşmaların və turizm sektoru ilə inteqrasiyanın əhəmiyyətini təhlil etmək, mövcud problemləri müəyyənləşdirmək və tədris prosesinin səmərəliliyini artırmaq üçün elmi əsaslı təkliflər irəli sürməkdir.

Məqalənin elmi yeniliyi; Azərbaycanda bu məsələ adətən dil tədrisi və turizm sahələrində ayrı-ayrılıqda öyrənilib. Lakin bu məqalə dil tədrisini konkret sənaye sahəsi – turizm ilə inteqrasiya modeli kimi təklif edir. Bu yanaşma tədris prosesinin yalnız dil bacarıqlarına deyil, peşəkar kompetensiyaların formalaşdırılmasına da yönəldilməsini elmi baxımdan əsaslandırır. CLIL və ESP metodologiyalarının Azərbaycan təhsil sisteminə uyğunlaşdırılmış tətbiq modelinin təklifi. Məqalədə beynəlxalq praktikada uğurla sınaqdan keçirilmiş bu iki yanaşma yerli şərait, resurs və tədris ənənələri nəzərə alınmaqla Azərbaycan ali təhsil müəssisələri üçün adaptasiya olunmuş şəkildə təqdim olunur. Bu, xarici dillərin

öyrədilməsində peşəkar sahəyəxas integrativ metodologiyanın ilk sistemli təhlillərindən biri kimi çıxış edir. Məqalə göstərir ki, xarici dil öyrənmənin real peşəkar mühitlə birləşdirilməsi (məsələn, təlim-müəssisə əməkdaşlığı, “dil+praktika” proqramları) Azərbaycan təhsil sistemində yeni yanaşma kimi təklif olunur. Bu, həm də dil tədrisinin iqtisadi faydalılığını və tətbiq yönümünü artıran yeni konseptual model yaradır.

Əsas mətn. Mövcud təhsil prosesində xarici dillərin tədrisi çox vaxt nəzəri biliklərə, xüsusilə qrammatika qaydalarına və tərcüməyə güclü diqqət yönəldilməsi ilə xarakterizə olunur. Tələbələr vaxtlarının böyük hissəsini qrammatika qaydalarını əzbərləməyə, tərcümə tapşırıqları yerinə yetirməyə və imtahanlara hazırlaşmağa sərf edirlər. Belə bir yanaşma praktik ünsiyyət bacarıqlarının inkişafı üçün kifayət qədər imkan yaratmır. Nəticədə, tələbələr dili nəzəri cəhətdən yaxşı başa düşsələr də, onu real ünsiyyət situasiyalarında effektiv şəkildə istifadə edə bilmirlər.

Məsələn, xarici turistə xidmət göstərmək, beynəlxalq müştəri ilə telefon danışığı aparmaq və ya ingilis dilində e-poçt yazmaq kimi tapşırıqlar yalnız nəzəri bilikləri deyil, praktik bacarıqları tələb edir. Belə situasiyalarda özünü düzgün və sərbəst ifadə edə bilməmək dil biliklərinin real həyatda səmərəsiz qalmasına səbəb olur.[1]

Bundan əlavə, bu gün xarici dil tədrisi ilə turizm sektoru arasında sıx əlaqə çatışmazlığı mövcuddur. Bir çox ali təhsil müəssisələrində ingilis dili ümumi tədris proqramına əsasən öyrədilir və tələbələr əsasən “Mənim ailəm”, “Mənim hobbim” və “Hava” kimi gündəlik mövzularla məşğul olurlar. Halbuki turizm, otel idarəçiliyi, bələdçilik və aviasiya xidmətləri kimi peşəkar sahələrdə tələbələrə sahəyəxas terminologiya, peşəkar lüğət və real kommunikativ situasiyalar üzrə kifayət qədər bilik verilmir. Nəticədə, məsələn, otel idarəçiliyi ixtisasında təhsil alan tələbə “reception desk” (qəbul masası), “reservation policy” (bron siyasəti) və ya “guest feedback” (qonaq rəyi) kimi terminləri nə tanıyır, nə də onları kontekstdə düzgün şəkildə istifadə etməyi bacarmır. Bu isə onların öz ixtisasları üzrə beynəlxalq səviyyədə işləmək imkanlarını məhdudlaşdırır.[13]

Digər mühüm məsələ müəllimlərin metodoloji hazırlığı və innovasiyalara açıq olmaları ilə bağlıdır.[4] Müasir təhsil getdikcə daha çox innovativ pedaqoji metodları və texnologiyaları məsələn, CLIL (Content and Language Integrated Learning məzmun və dilin integrativ öyrənilməsi), oyunlaşdırma (gamification), AR/VR (artırılmış və virtual reallıq texnologiyaları) və tapşırıq əsaslanan tədris (task-based learning) kimi yanaşmaları tədris prosesinə daxil edir. Bu metodlar dil öyrənməni daha effektiv və cəlbedici edir. Təəssüf ki, bir çox müəllimlər hələ bu metodları lazımı səviyyədə mənimsəməmişlər. Bəzi müəllimlər xarici dili yaxşı bilsələr də, interaktiv dərslər təşkil etmək, tələbə fəallığını artırmaq və tapşırıqlar vasitəsilə öyrənməni yönləndirmək üçün zəruri metodoloji bacarıqlara malik deyillər. Nəticədə, dərslər çox vaxt ənənəvi olaraq qalır, müəllim mühazirələri və test hazırlıqları ilə məhdudlaşır.

Məsələn, müasir dil öyrənmə dərslərində tələbələri turist kimi təsəvvür etmək və onları turizm xidməti ssenarisi daxilində ingilis dilində ünsiyyətə cəlb etmək mümkündür. Rol paylama tapşırıqları, virtual səyahət layihələri, real müştərilərlə sınaq söhbətləri və ya otel qəbul otağı mühitinin simulyasiyası tələbələrə yalnız dil bacarıqlarını deyil, həm də mədəniyyətlərarası kommunikasiya qabiliyyətlərini inkişaf etdirməyə kömək edir.

Bundan əlavə, müəllimlərin müasir texnologiyalardan istifadə sahəsindəki bilik və bacarıqları çox vaxt yetərli səviyyədə olmur. *Kahoot, Quizlet, Padlet və Nearpod* kimi onlayn resurslardan istifadə dərsləri canlandırma və tələbələrə testlər, viktorinalar və interaktiv tapşırıqlar vasitəsilə biliklərini möhkəmləndirmək imkanı yarada bilər. Təəssüf ki, belə imkanlardan istifadə bir çox təhsil müəssisələrində hələ də məhdud səviyyədədir.[12, s.68]

Başqa bir real problem isə xarici dillərin praktiki yönümlü şəkildə tədrisi üçün zəruri texniki infrastrukturun çatışmazlığıdır. Bəzi ali təhsil müəssisələrində dil tədrisi üçün nəzərdə tutulmuş multimedia otaqları, audiovizual materiallar, müasir dərslilər və ya internetə qoşulmuş interaktiv lövhələr mövcud deyil. Bu isə tədris prosesinin yalnız dərslilərə əsaslanan birtərəfli şəkildə həyata keçirilməsinə gətirib çıxarır. Belə şəraitdə, müəllimlər innovasiyalar tətbiq etmək istəsələr belə, maddi-texniki baza onları dəstəkləmir.

Bundan başqa, təhsil müəssisələrində praktik dil mühitinin olmaması da ciddi problemdir. Xarici dili effektiv öyrənmək üçün tələbələrin dil ilə yalnız sinifdə deyil, həm də sinifdən kənarında ünsiyyət qurmaq imkanına malik olmaları vacibdir. Təəssüf ki, bir çox universitetlərdə “Speaking Club”lar, dil olimpiadaları, turizm simulyasiyaları və ya xarici qonaqlarla ünsiyyət məkanları kifayət qədər deyil. Bu vəziyyət öyrənilmiş biliklərin praktikada tətbiqi imkanlarını məhdudlaşdırır və passiv öyrənmə modelinə gətirib çıxarır.[7]

Digər bir aktual problem isə dərslərin və tədris materiallarının müasir tələblərə cavab verməməsidir. Bir çox dərslər mövcud peşəkar tələbləri nəzərə almır və süni mətnlərə, eləcə də köhnəlmiş kontekstlərə əsaslanır. Məsələn, qloballaşma, rəqəmsal xidmətlər və beynəlxalq turizm ilə bağlı termin və ifadələr tədris materiallarında demək olar ki, yoxdur. Bu vəziyyət tələbələri real sənayedən uzaqlaşdırır və onların dil öyrənməyə olan motivasiyasını azaldır.

Bundan əlavə, tələbələrin dil bilikləri səviyyələrindəki fərqlər də tədris prosesinin keyfiyyətinə mənfi təsir göstərir. A1 və ya A2 səviyyəsində olan başlanğıc mərhələli tələbələrin B1 və ya B2 səviyyəsindəki irəliləmiş öyrənilənlə eyni qrupda təhsil alması nəticəsində dərslərin eyni tempdə aparılması mümkün olmur. Müəllimlər ümumiləşdirilmiş yanaşma tətbiq etməyə məcbur qalır, bu isə yüksək səviyyəli tələbələri cansıxıcı vəziyyətə salır, zəif səviyyəli tələbələrin isə dərsi tam şəkildə başa düşməsinə mane olur. Bu hal fərdi yanaşmanın zəruriliyini önə çıxarır.[6, s. 82]

Digər diqqətəlayiq problem isə düzgün istiqamətləndirilməmiş xarici dil qiymətləndirmə sistemidir. Bir çox ali təhsil müəssisələrində xarici dil bacarıqlarının qiymətləndirilməsi yalnız testlər, qrammatika tapşırıqları və tərcümə üzərindən aparılır.[3] Tələffüz, şifahi nitqin inkişafı, yazı bacarıqları və interaktiv ünsiyyət qabiliyyətləri isə çox vaxt yetərinə nəzərə alınmır. Bu vəziyyət tələbələri imtahanlar üçün materialı əzbərləməyə sövq edir, lakin dili real həyatda istifadə etmək bacarığı formalaşmır.

Məsələn, 2024-cü ildə Azərbaycanın beş aparıcı universitetində aparılmış təhlilə görə, ingilis dilindən yüksək bal toplayan 100 tələbədən yalnız 37-si sadə bir mövzuda üç dəqiqəlik sərbəst şifahi söhbət aparmaq bacarığına malik olmuşdur.

Eyni zamanda, texnoloji infrastrukturun zəifliyi də dil tədrisinin keyfiyyətinə mənfi təsir göstərir. Bir çox təhsil müəssisələrində multimedia avadanlıqlarına, dil laboratoriyalarına, interaktiv lövhələrə və onlayn platformalara çıxış məhduddur. Bu isə müasir tədris metodlarının praktik tətbiqinə mane olur.

Məsələn, turizm ixtisası üzrə təhsil alan bir tələbə real həyatda müştərilərlə ünsiyyət qurmağı öyrənmək üçün video materiallara, dialoq simulyasiyalarına və ya otel mühitini əks etdirən virtual tapşırıqlara ehtiyac duyur. [7] Lakin belə resursların çatışmazlığı səbəbindən müəllimlər ənənəvi “kitab + lövhə” yanaşması ilə məhdudlaşmağa məcbur olurlar.[2]

Ümumilikdə, beynəlxalq əməkdaşlıq çərçivəsində həyata keçirilən bu təşəbbüslər milli təhsil sisteminin müasirləşdirilməsində, innovasiyaların geniş tətbiqində və gənc nəslin geniş dünyagörüşünə malik, müasir biliklərlə silahlanmış fərdlər kimi formalaşmasında mühüm rol oynayır. Buna görə də belə əməkdaşlıqların inkişaf etdirilməsi və daim genişləndirilməsi vacibdir.

Bu məqalədə xarici dillərin, xüsusilə ingilis dilinin tədrisində innovativ yanaşmaların və turizm sektoru ilə inteqrasiyanın əhəmiyyəti və aktual problemləri təhlil edilir. Müəyyən olunmuşdur ki, ənənəvi tədris metodları çox vaxt yalnız nəzəri biliklərə əsaslanır və praktik bacarıqların inkişafında yetərinə səmərəli deyil. Buna görə də dil öyrənmənin real həyat və peşəkar kontekstlərlə əlaqələndirilməsinə ehtiyac vardır.[9]

Turizm sektoru ilə inteqrasiya dil öyrənməni təkcə daha maraqlı və interaktiv etmir, həm də tələbələrə praktiki peşə mühitlərində zəruri olan lüğət ehtiyatını, ifadələri və ünsiyyət modellərini öyrədir.[9] Bu isə öz növbəsində onların gələcəkdə turizm sənayesində uğur qazanmalarına töhfə verir. *CLIL* (Content and Language Integrated Learning – Məzmun və Dilin İntegrativ Öyrənilməsi) metodologiyasının və *ESP* (English for Specific Purposes – Xüsusi Məqsədlər üçün İngilis Dili) proqramlarının tətbiqi dil tədrisində yeni imkanlar açır, çünki bu yanaşmalar yalnız dil bacarıqlarını deyil, həm də sahəyə dair ixtisaslaşmış bilikləri inkişaf etdirir.[5]

Bundan əlavə, interaktiv texnologiyaların və müasir pedaqoji yanaşmaların köməyi ilə tədris prosesi daha səmərəli olur və tələbələrin motivasiyasını əhəmiyyətli dərəcədə artırır. Praktiki tapşırıqlar, onlayn və oflayn təlimlər, müxtəlif layihələr və ustad dərsləri tələbələri dili praktikada istifadə etməyə hazırlayır, onların müstəqil düşünmə və ünsiyyət bacarıqlarını inkişaf etdirir.[10]

Müəllimlərin innovativ metodları tətbiq etməsini və peşəkar bacarıqlarını artırmasını təşviq edən zəruri şəraitin yaradılması, eləcə də təhsilin turizm sektoru fəaliyyəti ilə sıx əlaqələndirilməsinə dair təkliflər təhsilin keyfiyyətinin yüksəldilməsinə və onun beynəlxalq standartlara uyğunlaşdırılmasına töhfə verir. Bu sözlərin hamısı milli təhsil sisteminin müasirləşdirilməsinə, gənclərin müasir qlobal bazarın tələblərinə uyğunlaşmasına və rəqabətqabiliyyətli kadrların hazırlanmasına şərait yaradır.

Beləliklə, xarici dillərin tədrisində innovativ yanaşmaların tətbiqi və turizm sektoru ilə inteqrasiyası yalnız dil təhsilinin effektivliyini artırır, həm də tələbələrin gələcək peşəkar uğurları üçün möhkəm zəmin yaradır. Bu isə öz növbəsində ölkəmizin təhsil sisteminin qlobal miqyasda daha da inkişaf etdirilməsinə və möhkəmləndirilməsinə xidmət edir.[11]

Son illərdə xarici dillərin tədrisinə innovativ yanaşmalar, xüsusilə turizm sənayesi ilə birgə tətbiq edildikdə, təhsil sistemlərinin müasirləşdirilməsində mühüm amillərdən birinə çevrilmişdir. Bu metodlar yalnız nəzəri biliklərə deyil, həm də tələbələri real peşəkar situasiyalara hazırlayan praktiki ünsiyyət bacarıqlarının inkişafına yönəlir. Dil öyrənmənin sahəyexas terminologiya və situasiyalarla əlaqələndirilməsi tələbələrə beynəlxalq əmək bazarında uğur qazanmaq üçün zəruri olan bilik və bacarıqları qazandırır.[1]

Dil tədrisinin turizm sektoru ilə inteqrasiyası təhsilin keyfiyyətinin yüksəldilməsi və tələbələrin gələcək karyeralarına daha yaxşı hazırlanması üçün dəyərli imkanlar yaradır. Qrammatika qaydalarına və tərcüməyə əsaslanan ənənəvi tədris metodları çox vaxt real situasiyalarda effektiv ünsiyyət üçün vacib olan praktiki bacarıqların formalaşmasında uğursuz olur. İnnovativ pedaqoji yanaşmaların sahəyexas məzmunla birləşdirilməsi tələbələrin təlim prosesinə fəal cəlb olunmasını təmin edir və sinifdaxili öyrənmə ilə peşəkar tələblər arasındakı fərqi aradan qaldırmağa kömək edir.[1]

Müasir təhsil qloballaşma və sürətlə dəyişən əmək bazarının çağırışlarına cavab vermək üçün turizm sənayesi ilə əlaqəli məzmunla yanaşı innovativ tədris metodlarını da özündə birləşdirməlidir.[3] Bu inteqrativ yanaşma tələbələrin dil bacarıqlarını yalnız təkmilləşdirmir, eyni zamanda onların peşəkar uğur üçün tələb olunan ixtisaslaşmış biliklərlə təmin olunmasına xidmət edir. Bu, tələbələrdə motivasiyanı artırır, fəal iştirakçılıq mühitini formalaşdırır və onları gələcək karyeralarında müxtəlif ünsiyyət situasiyalarında inamla hərəkət etməyə hazırlayır.

Beynəlxalq standartlara cavab verən rəqabətqabiliyyətli işçi qüvvəsi formalaşdırmaq üçün təhsil sistemləri dil öyrənməni praktik sənaye təcrübəsi ilə birləşdirən qabaqcıl strategiyalar qəbul etməlidirlər[7]. *Məzmun və Dilin İntegrativ Öyrənilməsi (CLIL)* və *Xüsusi Məqsədlər üçün İngilis Dili (ESP)* kimi metodologiyalar tələbələrə həm dil, həm də peşəkar bacarıqları eyni zamanda inkişaf etdirmək imkanı yaradır.[4, s.96] Bu yanaşma müasir qlobal əmək bazarının tələblərinə cavab verə bilən hərtərəfli məzunların hazırlanmasını təmin edir.[8]

Nəticə etibarilə, xarici dil tədrisində innovativ yanaşmaların, xüsusilə turizm sektoru ilə inteqrasiyanın tətbiqi, dil təhsilinin effektivliyini və aktuallığını artırmaq baxımından həyati əhəmiyyət daşıyır. Əsasən nəzəri biliklərə söykənən ənənəvi metodlar tələbələri real ünsiyyət və peşəkar problemlərə hazırlamaq baxımından kifayət qədər səmərəli deyil. Praktiki, sahəyexas məzmunun və *CLIL*, *ESP* kimi müasir pedaqoji texnikaların tətbiqi vasitəsilə müəllimlər tələbələri zəruri bacarıq və motivasiya ilə daha yaxşı təchiz edə bilirlər.[4, s.98]

Bundan əlavə, dil təhsili ilə sənaye tələbləri arasındakı əlaqənin gücləndirilməsi öyrənmə təcrübəsini zənginləşdirməklə yanaşı, tələbələrin gələcəkdə turizm və əlaqədar sahələrdə karyeraya hazırlıq səviyyəsini əhəmiyyətli dərəcədə artırır. Bu məqsədlərə nail olmaq üçün müəllimlərin ixtisasartırma təlimlərinə investisiya qoymaq, tədris materiallarını yeniləmək və interaktiv, immersiv öyrənmə mühitlərini dəstəkləyən texniki infrastrukturunu inkişaf etdirmək vacibdir. Nəticə etibarilə, bu cür hərtərəfli modernləşmə sözləri yüksək ixtisaslı, çevik və qlobal əmək bazarında uğurla fəaliyyət

göstərə bilən məzunların hazırlanmasına, həmçinin ölkənin beynəlxalq miqyasda inkişafına mühüm töhfə verəcəkdir.[11]

Nəticə: Araşdırmanın nəticələri göstərir ki, xarici dillərin tədrisində ənənəvi, nəzəri biliklərə əsaslanan metodlar müasir əmək bazarının və xüsusilə turizm sektorunun tələblərinə cavab vermir. Belə yanaşmalar tələbələrdə real ünsiyyət və peşəkar fəaliyyət üçün vacib olan praktiki dil bacarıqlarını yetərincə inkişaf etdirmir.

Bu baxımdan, innovativ pedaqoji yanaşmaların (CLIL, ESP, task-based learning, oyunlaşdırma, AR/VR texnologiyaları və s.) tətbiqi və dil tədrisinin turizm sektoru ilə inteqrasiyası mühüm zərurət kimi ortaya çıxır. Bu inteqrativ model:

- dil öyrənməni praktiki və sahəyexas məzmunla zənginləşdirir,[2]
- tələbələrin peşəkar kommunikasiya bacarıqlarını formalaşdırır,
- motivasiya və öyrənməyə marağı artırır,
- təhsilin keyfiyyətinin beynəlxalq standartlara uyğunlaşdırılmasına şərait yaradır.

Bundan əlavə, müəllimlərin innovativ metodologiyalara hazırlığı, texnoloji infrastrukturun gücləndirilməsi və müasir tədris materiallarının hazırlanması bu prosesin davamlı və effektiv həyata keçirilməsi üçün əsas amillərdir.

Beləliklə, məqalənin elmi nəticəsinə görə, xarici dillərin tədrisində innovativ yanaşmaların turizm sektoru ilə inteqrasiyası, tələbələrin həm dil, həm də peşəkar bacarıqlarını paralel inkişaf etdirməklə, onların global əmək bazarında rəqabətqabiliyyətini artırır və milli təhsil sisteminin müasirləşməsinə elmi-praktik töhfə verir.

ƏDƏBİYYAT

1. Axundova, T.R. Xarici dillərin tədrisində kommunikativ səriştənin formalaşdırılmasının nəzəri əsasları // – Bakı: Xarici Dillərin Tədrisi Jurnalı, – 2022. №1, – s. 33.
2. Brown, H.D. Principles of Language Learning and Teaching. – 5th ed. – Pearson Education, – 2007.
3. Coyle, D., Hood, P., Marsh, D. CLIL: Content and Language Integrated Learning. – Cambridge: Cambridge University Press, – 2010.
4. Dalton-Puffer, C. Content-and-language integrated learning: From practice to principles? // Annual Review of Applied Linguistics, – 2011. Vol. 31, – p. 182–204.
5. Hutchinson, T., Waters, A. English for Specific Purposes: A Learning-Centred Approach. – Cambridge: Cambridge University Press, – 1987.
6. Mahmudova, Z.A. İşgüzar ingilis dili və onun tədrisi // – Bakı: Bədən Tərbiyəsi və İdman Akademiyasının Elmi Xəbərləri, – 2021. Cild 3.2, – s. 81–84.
7. Richards, J.C., Rodgers, T.S. Approaches and Methods in Language Teaching. – 3rd ed. – Cambridge: Cambridge University Press, – 2014.
8. Sharples, M., McAndrew, P., Weller, M., Ferguson, R., FitzGerald, E., Hirst, T., Gaved, M. Innovative Pedagogy: Open University Innovation Report 2. – Milton Keynes: The Open University, – 2013.
9. Sharpley, R., Telfer, D.J. Tourism and Development: Concepts and Issues. – Channel View Publications, – 2014.
10. Tomlinson, B. Materials Development in Language Teaching. – 2nd ed. – Cambridge: Cambridge University Press, – 2011.
11. Umudova Z. Tədris prosesində motivasiyanın əhəmiyyəti və tədris prosesində müəllimin, şagirdlərin, müəllim–şagird münasibətlərinin rolu // Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası M. Füzuli adına Əlyazmalar İnstitutu, – 2021.
12. Valiyeva, G.V. Hydrotourism resources of Gusar tourism-recreation zone and ways of using them // Resurslar, – 2022, – s. 68.
13. Wang, Y., Li, Y. The role of English in tourism industry development: A case study of China // International Journal of Language and Linguistics, – 2018. Vol. 5, No. 3, – p. 105–112.

UDC 338

INNOVATIVE PEDAGOGICAL STRATEGIES IN FOREIGN LANGUAGE EDUCATION AND THEIR INTEGRATION INTO THE TOURISM SECTOR¹ Yusif Abulfat Oglu Humbatov, ² Tural Tahir Oglu Alekbarov, ³ Arzu Tahir Qizi Babayeva¹ Azerbaijan University of Technology³ Ganja State University¹ Humbetov-1964@mail.ru ² turalekbarov@gmail.com ³ arzu.babayeva@gdu.edu.az

Summary. The article explores the role and significance of innovative approaches in foreign language teaching, particularly in English language instruction, and the integration of this process with the tourism sector. The study shows that traditional teaching methods focused on grammar and translation are not sufficiently effective in developing students' practical communication and professional skills. The author notes that the application of modern pedagogical methodologies such as CLIL (Content and Language Integrated Learning) and ESP (English for Specific Purposes) enhances the quality of teaching by combining language learning with field-specific content and strengthens students' professional preparation.

The article also emphasizes the importance of teachers' readiness to apply innovative methods, the improvement of technological infrastructure, and the creation of practice-oriented learning environments. As a result, the integration of foreign language teaching with the tourism sector makes a significant contribution to the modernization of Azerbaijan's education system, better adaptation of students to the international labor market, and the preparation of competitive professionals.

Keywords: foreign language teaching, innovative methods, CLIL, ESP, tourism sector, integration, educational innovation.

УДК 338

ИННОВАЦИОННЫЕ ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ СТРАТЕГИИ В ОБУЧЕНИИ ИНОСТРАННЫМ ЯЗЫКАМ И ИХ ИНТЕГРАЦИЯ В ТУРИСТИЧЕСКИЙ СЕКТОР¹ Юсиф Абульфат оглы Гумбатов, ² Турал Таир оглы Алекперов, ³ Арзу Таир кызы Бабаева¹ Азербайджанский Технологический Университет³ Гянджинский Государственный Университет¹ Humbetov-1964@mail.ru ² turalekbarov@gmail.com ³ arzu.babayeva@gdu.edu.az

Резюме. В статье рассматривается роль и значение инновационных подходов в преподавании иностранных языков, особенно английского языка, а также интеграция этого процесса с туристическим сектором. Исследование показывает, что традиционные методы обучения, основанные на грамматике и переводе, недостаточно эффективны для развития у студентов практических коммуникативных и профессиональных навыков. Автор отмечает, что применение современных педагогических методологий, таких как CLIL (Content and Language Integrated Learning интегрированное обучение содержанию и языку) и ESP (English for Specific Purposes английский язык для специальных целей), повышает качество обучения, сочетая изучение языка с профессионально ориентированным содержанием, и укрепляет профессиональную подготовку студентов.

В статье также подчеркивается важность готовности преподавателей к использованию инновационных методов, совершенствования технологической инфраструктуры и создания практико-ориентированной образовательной среды. В результате интеграция преподавания иностранных языков с туристическим сектором

способствует модернизации системы образования Азербайджана, лучшей адаптации студентов к международному рынку труда и подготовке конкурентоспособных специалистов.

Ключевые слова: преподавание иностранных языков, инновационные методы, CLIL, ESP, туристический сектор, интеграция, образовательные инновации.

Redaksiyaya daxilolma: 20.08.2025

Çapa qəbul olunma: 15.11.2025

